

Dkt. Anthony J. Tomasino, Uyahudi Kabla ya Yesu, Kipindi cha 10, Madhehebu ya Kiyahudi

© 2024 Tony Tomasino na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Anthony Tomasino katika mafundisho yake kuhusu Uyahudi kabla ya Yesu. Huu ni kipindi cha 10 , Madhehebu ya Kiyahudi.

Katika kitabu cha Josephus cha Mambo ya Kale, katika maelezo yake ya utawala wa John Hyrcanus, ghafla anakatiza simulizi lake na kuanza kuelezea kile anachokiita falsafa tatu za Wayahudi.

Anatumia neno falsafa kwa makusudi sana. Inawezekana sana, Josephus hapa anajaribu kuchora uhusiano kati ya Uyahudi na jamii ya Warumi katika siku hizo, wakati ilizingatiwa kuwa falsafa tatu kuu ambazo zilikuwa maarufu sana huko Roma wakati huo. Hizo zilijumuisha Ustoiki, Uepikurea, na Ubeuzi, ambazo zilikuwa zimeibuka tena katika karne ya kwanza BK. Lakini katika maelezo ya Josephus kuhusu madhehebu haya ya Kiyahudi au falsafa za Kiyahudi, tena kama anavyoziita, ni wazi anajaribu kuunganisha masuala ambayo alifikiri yangewavutia hadhira yake na kwa kweli yalikuwa masuala ambayo mara nyingi yalikuwa yakijadiliwa miongoni mwa wanafalsafa wa siku zake, lakini labda sio sana miongoni mwa Wayahudi wa siku zake.

Hata hivyo, Josephus ndiye chanzo chetu kikuu cha taarifa kuhusu madhehebu haya, vyanzo hivi vya mgawanyiko miongoni mwa Wayahudi, na kwa hivyo tutamwamini kadiri tuwezavyo ili tuwe sahihi kidogo kuhusu maelezo yake ya makundi tofauti ya Wayahudi yaliyokuwepo katika siku zake. Ukweli kwamba anaweka simulizi hili wakati wa John Hyrcanus unaonekana kuashiria kwamba labda hapo ndipo baadhi ya migawanyiko hii ambayo ilipata umaarufu sana katika nyakati za Agano Jipya ilipoanza kuibuka miongoni mwa Wayahudi. Lakini kabla hatujazungumzia kuhusu madhehebu ya Wayahudi au vyanzo vya mgawanyiko, hebu tuzungumzie kuhusu umoja wa Wayahudi.

Ni nini kinachowafanya Wayahudi kuwa watu walioungana? Kuna mambo fulani ambayo yangechukuliwa na Wayahudi kama yasiyoweza kujadiliwa. Mambo haya yasiyoweza kujadiliwa yanajumuisha wazo la Mungu mmoja. Huwezi kuamini katika kundi la miungu na kuwa Myahudi.

Lazima uamini katika Mungu mmoja tu. Kuna nyakati baadaye katika Uyahudi wa marabi ambapo huja mjadala huu wote kuhusu nguvu mbili mbinguni na aina hizi zote za mambo ya ajabu. Lakini hata katika vipindi hivyo vya mjadala, ilikuwa wazi kwao kila wakati kwamba kuna Mungu mmoja, na walijikumbusha, bila shaka, ukweli huo kila asubuhi kwa kusoma Shema.

Shema Israeli, Adonai Eloheinu, Adonai Echad, Sikiliza Ee Israeli, Bwana ni Mungu wetu, Bwana ni mmoja. Kwa hivyo, imani ya Mungu mmoja inachukuliwa kuwa ukweli wa msingi wa Uyahudi, na huwezi kujadili hilo. Jambo lingine, bila shaka, ni wazo la tohara.

Kama mtu angebatilisha wazo la agano la tohara, hangechukuliwa tena kuwa Myahudi wa kweli. Sasa, tunasikia kutoka kwa Philo wa Alexandria na vyanzo vingine kwamba kulikuwa na vikundi, hata vya watu ambao wangejiona kuwa Wayahudi, ambao walijaribu kulifanya wazo la tohara kuwa la kiroho. Bila shaka, tulisoma na kuzungumzia mapema jinsi Wayahudi walivyokuwa wakati wa Wamakabayo ambao walikuwa wakijaribu kubatilisha tohara yao.

Ingawa wangeweza kujiona kama Wayahudi, inatia shaka ni kwa kiasi gani watu wa kijijini mwao wangewaona kama Wayahudi. Unajua, mambo ya aina hii, linapokuja suala la kuchora mipaka na kadhalika, yanaweza kuwa magumu kidogo kwa sababu, unajua, hata katika siku zetu, kuna makundi yanayojiona kama Wakristo ambayo wengi wa Wakristo hawayaoni kama Wakristo. Kwa hivyo, ni jambo la kufurahisha kidogo, unaweza kusema, jambo hili lote kuhusu tohara.

Jambo lingine lisiloweza kujadiliwa, bila shaka, litakuwa sheria za Musa. Wayahudi wote walikubali Torati kama maandiko matakatifu yanayofungamana. Hakuwezi kuwa na Uyahudi bila sheria za Musa.

Sasa, walitofautiana sana katika jinsi walivyotafsiri sheria hizo, lakini wote walikubaliana kwamba sheria za Musa zilikuwa na mamlaka kwa Wayahudi. Na hatimaye, hekalu huko Yerusalemu. Na hili linakuwa kama jambo muhimu la mzozo.

Kulikuwa na mahekalu mengine, kama nilivyosema hapo awali, lakini hekalu huko Yerusalemu lilichukuliwa kuwa hekalu kuu, mahali ambapo dhabihu za wanyama zingeweza kutolewa, na mahali ambapo lazima patambuliwe kuwa halali ili mtu aonekane kuwa Myahudi. Sasa, katika Hati za Bahari ya Chumvi na inaonekana katika makundi mengine pia, kulikuwa na maswali kuhusu kama mambo yanayoendelea hekaluni huko Yerusalemu yalikuwa halali au la. Na kwa kiasi fulani, huenda kulikuwa na mazungumzo kuhusu wazo kwamba uasherati wa ukuhani na hata mambo rahisi kwetu, si sana kwao, lakini kufanya sherehe katika siku zisizofaa au kitu kama hicho, kuliondoa sifa za shughuli zilizokuwa zikifanyika hekaluni na kuzifanya zisiwe na thamani yoyote.

Lakini karibu kila mtu alionekana kukubaliana kwamba Yerusalemu ilikuwa mahali ambapo Mungu angekaa na ambapo kazi za Mungu zingefanyika. Na, bila shaka, hii itasababisha utengano fulani baadaye kati ya Wayahudi na Wakristo. Ukristo ulionekana kama dhehebu la Kiyahudi kwa miongo kadhaa ya uwepo wake, lakini hekalu lilipoharibiwa mwaka wa 70 BK, kulikuwa na harakati miongoni mwa Wakristo kusema, hatuhitaji hekalu.

Yesu ndiye hekalu letu. Tuna ibada ya kiroho. Tunaweza kumwabudu Mungu popote katika roho na kweli.

Kwa Wayahudi, hilo lilikuwa ni kukataa hekalu lao. Na hivyo hilo lilimaanisha kwao kwamba Wakristo hawangeweza kuchukuliwa kama Wayahudi. Kwa hivyo, kwa utofauti huu, tunaona tofauti ikichorwa kati ya makundi mbalimbali ndani ya mwavuli huo mpana wa Uyahudi.

Tuna mambo yetu ya msingi yasiyojadiliwa hapa, lakini bado tuna nafasi ya kubadilika. Baadhi ya vyanzo vya madhehebu ya Kiyahudi wangeweza kuvumilia utofauti mwingi. Na unapofikiria kuhusu hilo, kitu kama, kama tutakavyozungumzia, kati ya Mafarisayo na Masadukayo, Mafarisayo wanaamini katika ufufuo wa wafu, lakini Masadukayo hawaamini katika ufufuo wa wafu.

Kwetu sisi, hilo linaonekana kama jambo kubwa. Namaanisha, ikiwa hamwezi kukubaliana kwamba watu watafufuka kutoka kwa wafu, mnawezaje kujiona kuwa sehemu ya dini moja? Lakini kwa Wayahudi, hilo halikuwa jambo la kuvunja makubaliano. Unaweza kuchukuliwa kuwa Myahudi mzuri ikiwa ungeamini katika ufufuo wa wafu au hukuamini katika ufufuo wakati huu.

Baadaye, watachora mstari mwingine hapo. Lakini katika wakati wa Yesu, katika karne iliyopita, na karne kadhaa baadaye, ilikuwa inakubalika. Sasa, osha mikono yako kwa njia isiyofaa, na hilo linaweza kukuingiza matatani, lakini kuamini kitu kama ufufuo wa wafu au kutoamini hakungekusababishia msuguano mwingi.

Kwa hivyo, Wayahudi wangeungana na watu wenye mawazo sawa. Na tunaona mchakato huu tayari ukitokea katika Agano la Kale, katika kitabu cha Malaki. Kisha wale waliomcha Bwana walizungumza wao kwa wao, naye Bwana akasikiliza na kusikia.

Kitabu cha ukumbusho kiliandikwa mbele yake kuhusu wale waliomcha Bwana na kuliheshimu jina lake. Kwa hivyo kitabu cha Malaki, nimekitaja hapo awali, ni muhimu kwa aina fulani ya kuanzisha kipindi hiki chote. Tulikuwa na tatizo hili likiendelea nchini; inaonekana, ilikuwa njaa au kitu kama hicho.

Na watu walikuwa wakiuliza kwa nini haya yote yanatupata? Tunajaribu kuwa wema. Na Mungu anawaambia mambo kama, unafikiri unafanya wema? Tazama sadaka zako. Ni mbaya sana. Tazama jinsi makuhani wanavyotenda.

Wanafanya uasherati. Unajua, angalia zaka zako. Wewe si, na hutoi zaka kama unavyopaswa.

Na kadhalika na kadhalika. Kwa hivyo hatimaye, mwishoni mwa kitabu, tunasikia kwamba kundi hili la Wayahudi linakusanyika pamoja, na wanasema, hei, kuanzia sasa, tutafanya hivi. Sasa, si Wayahudi wote waliokusanyika pamoja na kusema watafanya hivi, ni kundi lao tu.

Nao waliunda kile tunachoweza kukiita dhehebu. Walikuwa mojawapo ya migawanyiko hapa miongoni mwa Wayahudi katika kipindi hiki. Mojawapo ya njia ninazopenda kufikiria hili ni kama vile mfululizo wa vichujio na kuangaza mwanga.

Unajua, una mwanga huu mkubwa sana, mwanga mkubwa sana, na unauangazia ubao wenye tundu dogo kubwa ndani yake. Sasa unakuja mwanga huu mdogo sana. Na kisha huo utaenea kadri unavyoendelea.

Kisha unaweka ubao mwingine juu yake, na unapata mwanga mdogo zaidi wa mwanga tena, lakini huo utaenea. Kwa njia fulani, unaweza kuona hili likitokea katika jamii ya Waisraeli na Wayahudi katika historia yote kwa sababu, unajua, una watu wanaotoka Misri ambao labda walikuwa na mitazamo na imani mbalimbali. Na kisha Musa anafuata, na Musa anasema, haya ndiyo misingi ya imani yetu.

Unajua, tutamwamini Mungu mmoja. Hatutakuwa na sanamu. Tutafanya hivi.

Tutafanya hivyo, na kadhalika, na kadhalika. Msiwaue watu wengine. Msile nguruwe, na kadhalika, na kadhalika.

Na kwa hivyo kuna kukazwa kwa boriti, kwa mfano. Na kisha tunaendelea , na unapata marekebisho ya Yosia ambapo Yosia anasema, hapana, kuanzia sasa, hamtaabudu kwenye vilele vya vilima. Mahali pekee halali pa kuabudu ni Yerusalemu, katika hekalu huko Yerusalemu.

Hapo ndipo mahali pekee unapoweza kutoa dhabihu zako. Na kama tulivyoona tayari kwa takriban miaka 100 na 200 hivi baada ya hapo, bado wanajaribu kushughulikia matokeo ya wazo hilo na kujaribu kutawala katika baadhi ya mageuzi haya, hata wakati mwingine baadaye. Na kisha unaendelea mbele kidogo na una watu wenye mamlaka na vikundi vyenye mamlaka mara kwa mara.

Kama nilivyokwisha kutaja kitu kuhusu marabi ambao baadaye huamua kwamba wale wasioamini katika ufufuo wa wafu hawatakuwa na sehemu katika ulimwengu ujao. Vichujio vidogo mbalimbali na kadhalika vimewekwa ili kujaribu kuchora upya mipaka ya imani ya kweli. Watu binafsi, matukio pia.

Tunaweza kufikiria kuhusu matukio yaliyotokea ambayo yalisababisha Wayahudi kuthibitisha au kufikiria upya vipengele fulani vya imani yao. Kuharibiwa kwa hekalu mara ya kwanza na mara ya pili ni matukio yaliyosababisha marekebisho makubwa

ya mawazo ya Kiyahudi. Pamoja na kuharibiwa kwa hekalu la pili, kulikuwa na umuhimu wa kujadiliana ni aina gani ya dhabihu za wanyama ambazo zingekubalika.

Mojawapo ya mambo tunayoyafikiria , na moja ya mambo ambayo yalinishangaza niliposikia kuhusu hili, ni kwamba tunapofikiri kwamba hekalu lilipoharibiwa Yerusalemu, huo ulikuwa mwisho wa dhabihu na kadhalika. Kwa kweli, haikuwa hivyo kwa sababu makuhani wangeendelea kufanya hija kwenye eneo la Yerusalemu na wangetoa dhabihu zao huko nje. Huenda hii iliendelea hadi baada ya uasi wa pili dhidi ya Roma, uasi wa Bar Kokhba .

Baada ya uasi wa Bar Kokhba, Yerusalemu ilibadilishwa kuwa mji wa Kirumi na Wayahudi walikatazwa kuingia ndani ya eneo fulani la jiji bila adhabu ya kifo. Kwa hivyo, kwa muda fulani, waliweza kuendelea na kuendelea na mila hizo huko, lakini tayari watu walikuwa wakifikiri, tunahitaji kufikiria upya jambo hili. Dhabihu hizi huko Yerusalemu zina umuhimu gani kwa imani yetu? Kwa hivyo, matukio kama uharibifu wa hekalu yaliwafanya wafikirie upya masuala hayo.

Sasa, moja ya madhehebu ambayo yalitengwa, bila shaka, katika biashara hii yote ni Wasamaria. Wasamaria walikuwa Samaria. Sasa, sizungumzii kuhusu mji huo kwa sababu, vema, walikuwa kwa kiasi fulani, lakini tunajua kwamba mji wa Samaria uliharibiwa na Alexander Mkuu na ukawa na Wagiriki tena.

Kwa hivyo, Wasamaria, kufikia mwisho wa kipindi cha kati ya Agano, walikuwa wametawanyika katika eneo lote linalojulikana kama Samaria, lakini hawakuwa katika jiji la Samaria. Kwa hivyo tuna eneo hilo la Samaria na miji kadhaa huko. Unajua moja ya mambo ambayo tena tunalazimika kulazimika kusafisha mawazo yetu hapa kidogo ni kwamba mara nyingi tunawafikiria Wasamaria hawa kama kundi dogo la watu huko kaskazini mwa Yudea.

Walikuwa wengi sana, kwa kweli, na katika eneo hilo la Palestina, labda kulikuwa na Wasamaria wengi kama vile Wayudea walivyokuwa katika eneo hilo. Sasa kulikuwa na Wayahudi wengi zaidi ukiangalia eneo la Mediterania kwa ujumla kwa sababu ulikuwa na Wayahudi huko Babeli, ulikuwa na Wayahudi huko Uajemi, ulikuwa na Wayahudi huko Ugiriki, ulikuwa na Wayahudi huko Misri na Wasamaria walikuwa katika eneo zuri sana karibu na Mlima Gerizimu kwa sababu walikuwa wakali sana kuhusu uelewa wao kwamba mahali pekee ambapo ungeweza kumwabudu Bwana palikuwa kwenye Mlima Gerizimu. Sasa wanamwabudu Mungu yule yule kama watu wa Israeli wanavyomwabudu.

Kwa kweli wanatumia sheria za Musa. Wana Torati ile ile ambayo watu wa Israeli wanaitumia, na karibu inafanana, jambo ambalo linawafaa wale watu wanaojaribu kujua jinsi kanuni za kibiblia zilivyokuwa zikikusanywa kwa sababu sawa, tunajua kwamba Wayahudi na Wasamaria hawakupendana, wanakuwaje na Biblia ile ile? Lakini ndio, kwa hivyo wanatii sheria za Musa, wana vitabu hivi vya Torati lakini

wanamwabudu Bwana kwenye Mlima Gerizimu, ilhali, bila shaka, Wayahudi wanamwabudu Bwana kwenye Mlima Sayuni huko Yerusalemu, na unafikiria kuhusu tukio hilo dogo katika Yohana sura ya 4 ambapo mwanamke Msamaria kisimani anazungumza na Yesu na anasema, ninyi watu mnasema kwamba mnapaswa kumwabudu Bwana huko Yerusalemu. Tunasema tunapaswa kumwabudu Bwana kwenye mlima huu, na Yesu anarudi na jibu lake dogo zuri, na anasema mnajua siku inakuja ambapo mlima huu wala mlima huo hautaleti tofauti.

Bwana anawataka wale waabuduo wanaomwabudu katika roho na kweli. Lakini hiyo haikuwa wakati huu kwa sababu hawa jamaa walikuwa wameshawishika kweli kwamba ilibidi iwe mlima huu au mlima ule. Wasamaria walisema mlima wao, Mlima Gerizimu, ulikuwa na hadithi zao wenyewe, masimulizi yao wenyewe, ambayo kimsingi yalisema kwamba Wayahudi wote walikuwa waasi tangu siku za Mfalme Sulemani na kwamba wao ndio pekee waliokuwa waabudu wa kweli wa Bwana kwa sababu waliabudu kwenye Mlima Gerizimu na bila shaka, Biblia ina hadithi yake kuhusu Wasamaria na jinsi walivyoishia kumwabudu Bwana vibaya.

Kwa hivyo, Wasamaria bado wako karibu. Kuna wengine bado wako karibu, na hapa tunaweza kuwaona Wasamaria kadhaa wakiwa na hati ya Torati. Kwa hivyo, katika Biblia hiyo hiyo, hata wanaonekana Wayahudi, lakini sio Wayahudi kwa sababu wanakataa hekalu la Yerusalemu na wanakataa wazo la Yerusalemu kama mji mtakatifu.

Kwa hivyo, hapo una dhehebu lililotengwa. Sasa madhehebu ya Kiyahudi ya kawaida, tunayo kadhaa na tayari tumezungumzia ukweli kwamba tuna Josephus ambaye anatupa maelezo haya mazuri ya makundi tofauti yaliyohusika hapa. Kulikuwa na kutokubaliana, ni wazi, lakini mradi tu unakubaliana na mambo yasiyoweza kujadiliwa, uko sawa.

Tuna Wahasmone dhidi ya Wahasidi. Sasa, watu hawa hawakuwa wakipingana sana kuhusu tafsiri za sheria za Musa au kitu kama hicho, lakini labda ni kwa kiasi gani au kwa ukali kiasi gani tunapaswa kufuata sheria za Musa. Tuliona Wahasidi wakisema hata kama mtu atatushambulia siku ya Sabato, hatutajitetea kwa sababu hiyo ni kazi, na hatufanyi kazi siku ya Sabato.

Ilhali Wahasmoni wanasema mtu yeyote atatushambulia siku ya Sabato, tunapigana unajua na tunaweza hata kupigana vikali zaidi kwa sababu walithubutu kutushambulia siku yetu ya Sabato. Kwa hivyo, tuna watu hawa wawili hapa, makundi haya mawili ambayo hayakubaliani kuhusu jinsi siku ya Sabato inavyopaswa kutunzwa takatifu. Hakuna hata mmoja wao ambaye angebisha kwamba haipaswi kutunzwa takatifu, lakini wana maswali yao kuhusu jinsi hilo lingefanywa.

Kwa hivyo, Josephus anaelezea madhehebu manne ya Kiyahudi ya wakati wake. Sasa jinsi anavyosema hivi ndivyo kulikuwa na madhehebu matatu miongoni mwa

Wayahudi na kama nilivyokwisha sema tayari kuna uwezekano mkubwa hapa anajaribu kuunganisha haya na Warumi wanaopenda mambo haya madogo madogo ya kimkakati. Wana Wastoiki, wana Waepikurea, wana Wakosoaji, na hayo ni madhehebu matatu ya Warumi.

Sasa kulikuwa na falsafa nyingine nyingi miongoni mwa Warumi wakati huo lakini hizo zilikuwa kama makundi matatu yaliyofafanua. Pia kulikuwa na shaka na mambo mengine yaliyokuwa yakiendelea, bila shaka Neoplatonism, na mambo haya yote ya ajabu yalikuwa yakienea miongoni mwa Warumi wakati huo. Lakini wangefikiria kuhusu Stoicism, Epicureanism na Cynicism katika karne ya kwanza hapa Josephus alipokuwa akiandika hayo yangekuwa makundi yao makuu.

Anatuambia kuna madhehebu matatu miongoni mwa Wayahudi, kisha anaendelea na falsafa. Niseme yeye ndiye falsafa zake za neno, kisha anaendelea kusema kitu, loo, kuna falsafa hii ya nne pia. Kwa hivyo ndio ana falsafa nne miongoni mwa Wayahudi na ni wazi anajaribu kufuata aina hii ya mpangilio wa kimkakati. Kwa mara nyingine tena, karibu kuna makundi zaidi miongoni mwa Wayahudi, na katika Mishnah, kuna makundi mengine mengi miongoni mwa Wayahudi katika kipindi hiki na katika Talmud zaidi.

Kulikuwa na utofauti mkubwa unaoujua na hakukuwa na mtu yeyote wakati huu aliyekuwa akisema kwamba ni lazima uamini mambo haya ili uwe Myahudi isipokuwa kama nilivyotaja yale yasiyoweza kujadiliwa. Kwa hivyo, kundi la kwanza kati ya haya ambalo Josephus anataja ni Mafarisayo. Tunajua nini kuhusu Mafarisayo? Mafarisayo ni kundi la kuvutia.

Mtakatifu Paulo alijitambulisha kama Farisayo, na alizungumza na Mafarisayo na kujaribu kujenga madaraja nao katika sehemu mbalimbali. Bila shaka, Yesu alipingana na Mafarisayo na madhehebu mengine yoyote ya siku zake tunayoyajua. Kwa hivyo, hawa Mafarisayo ni akina nani? Kwanza kabisa neno Farisayo hakika linatokana na kitenzi cha Kiebrania paras ambacho kinamaanisha kutenganisha na hilo ndilo tunaloweza kusema kwa uhakika.

Tunajua kwa hakika kwamba linatokana na neno paras, lakini hatujui umuhimu wake ni nini. Kwa sehemu, tunaona hili kwamba ee inayoishia hapa mwishoni ni kile tunachokiita mwisho wa kiyahudi, vivyo hivyo ina maana ya kuwa wa n.k. n.k. ya mgawanyiko. Paras inaweza kumaanisha hapa kuja kwa umbo la nomino. Wakati mwingine umbo la paras linaonekana kuwa sawa na umbo tendo la Kiaramu, kwa hivyo je, linaweza kumaanisha wale waliotengwa, watu ambao wametengwa? Je, linamaanisha wale watu wanaotenganisha, wale watu wanaotenganisha? Na fikiria kuhusu Yesu akisema kwamba Mafarisayo walitenganisha kwa uangalifu sana katika zaka zao, na wao ninyi mnawapa zaka za mnanaa na bizari na bizari na anazungumzia kuhusu wao kufanya mgawanyiko huu kati ya vitu na kadhalika na kwamba walikuwa

watu wa aina gani ambao walikuwa wakitofautisha tu mema na mabaya kati ya safi na najisi.

Namaanisha, hilo ndilo jambo kubwa hapa. Ni nini kinachomfanya mtu kuwa safi? Ni nini kinachomfanya mtu kuwa mchafu? Labda hapo ndipo hili linapotokea.

Labda hiyo ndiyo aina ya mgawanyiko wanaozungumzia. Kwa upande mwingine, katika moja ya Hati za Kukunja za Bahari ya Chumvi muhimu sana, tuna barua ambapo kundi hilo linaelezea sababu yao ya kuwepo kwao, na wanatumia kitenzi hiki hiki, paras, kusema, hii ndiyo sababu tumejitenga na watu. Sasa, kundi lililoandika hati hiyo halikuwa Mafarisayo, lakini hata hivyo, tunaona kwamba neno hili hili lilitumika wakati ambapo neno hilo lilikuwa tayari linadaiwa na Mafarisayo.

Kwa hivyo hilo linatupa utata mwingine katika swali zima la maana halisi ya jina Farisayo. Na hatujui. Tunaweza kuwafikiria Mafarisayo kama wafasiri wema na walio huru wa Maandiko. Sasa, hii haitamaanisha walio huru kwa jinsi tunavyowafikiria walio huru sana, bali, tunachomaanisha hapa ni kwamba Mafarisayo hawakuwa wamefungamana na maana halisi ya maandishi.

Waliamini kwamba kulikuwa na nafasi na, kwa kweli, wajibu wa kutafsiri maandishi kwa upana, na katika Mishnah na baadaye Talmud, tuna orodha ya sheria ambazo zingeweza kutumika ili kuweza kupata maana kutoka kwa maandishi ya Biblia. Kwa hivyo, baadhi ya sheria hizo zinahusisha baadhi ya mambo ambayo tungeyatambua kama aina nzuri za mawazo na taratibu, kama vile kutafuta mada za kawaida na kadhalika. Nyingine, labda si sana.

Unajua, kama vile vitu kama kuangalia kwa Kiebrania, kila herufi pia ina thamani ya nambari, na zinafanana na nambari za Kirumi, unajua. Kwa hivyo, unachoweza kufanya ni kuchukua herufi za neno, kuzijumlisha, na kupata nambari. Kwa hivyo, basi wanachoweza kufanya ni kwamba wanaweza kuchukua nambari hiyo, na wanaweza kutumia hiyo kama msingi wa kuunganisha kitenzi kimoja au mstari mmoja wa Maandiko au neno moja la Maandiko na neno lingine ambalo lina thamani sawa na hivyo kuunda daraja la tafsiri linalowaruhusu kutafsiri maandishi moja kulingana na lingine.

Hili ni aina moja tu ya jambo walilofanya. Sheria na taratibu zingine kadhaa walizotumia zingewaruhusu kutoa ukweli muhimu na wa kina kutoka kwa kile kinachoonekana kwetu kama aina ya kifungu kidogo cha Maandiko. Wanapenda kusimulia hadithi kuhusu Maandiko na hupenda kuzipanua na kutoa maana kupitia matumizi ya usimulizi wa hadithi, kama vile Yesu alivyofanya.

Kwa hivyo, kwa maana hiyo, tunaposema kwamba wao ni wafasiri huria wa Maandiko, tunamaanisha kwamba waliruhusu upana wa tafsiri. Sasa, miongoni mwa marabi baadaye, na marabi kwa ujumla, tunawaona kuwa warithi wa Mafarisayo, na

walijiona kuwa wazao wa Mafarisayo pia, lakini miongoni mwa marabi, ungeona kwamba kulikuwa na mipaka ya jinsi unavyoweza kufikia katika tafsiri hizi. Unajua, wangebisha, na hatimaye wangelazimika wakati mwingine kusema, sawa, hiyo ni hatua moja mbali sana.

Kama mfano mdogo wa kufurahisha hapa, wazo la mapigo ya Misri, unajua, moja ya... Wangependa tu kuyatikisa mambo haya mara kwa mara. Neno chura kwa Kiebrania linaweza kuwa nomino ya pamoja. Linaweza kuwa na maana ya chura mmoja au vyura wengi.

Na hivyo mmoja wa marabi alipendekeza kwamba chura wa Misri alikuwa chura mmoja mkubwa. Frogzilla ! Na rabi mwingine akasema, oh nyamaza. Mbali sana! Mbali sana! Hapana.

Kwa hivyo ndio, kwa hivyo hiyo ndiyo aina ya kitu ambacho wangejhusisha nacho. Lakini pia, bila shaka, ilihusiana na jinsi wangetafsiri sheria fulani pia kwa sababu wangeendeleza mila hizi za mdomo kuhusu tafsiri ya sheria fulani. Inatoka katika Biblia, lakini kisha hutoka katika Biblia na kutumia mbinu zao mbalimbali za tafsiri, na huja na sheria kuhusu jinsi mambo hayo yalivyopaswa kueleweka.

Kwa mara nyingine tena, ninaendelea kurejelea marabi na Mishnah, mkusanyiko wa mila za marabi, kwa sababu zinaonekana kuakisi aina hiyo ya mawazo, lakini moja ya maagizo ya kwanza, kauli katika Mishnah ni kwamba ni jukumu la wahenga kujenga ua kuzunguka sheria. Kwa maneno mengine, kuweka ua wa mila ili watu wasikaribie hata kuvunja sheria. Kwa hivyo, kwa mfano, ikiwa mtu anafikiria, unajua, inasema hatupaswi kufanya kazi siku ya Sabato.

Kwa hivyo, kazi ina maana gani? Naam, nadhani kama mwandishi anaandika mambo siku ya Sabato, hiyo ina maana kwamba anavunja Sabato. Kwa hivyo, waandishi hawaruhusiwi kuandika. Na mtu mwingine anasema, sawa, lakini vipi ikiwa anatembea na skripti yake ikiwa imekwama nyuma ya sikio lake? Je, hangeweza kujaribiwa kuandika? Kwa nini, jaribu, uko sahihi.

Kwa hivyo, wanapitisha mila nyingine inayosema kwamba hairuhusiwi, kama wewe ni mwandishi, kutembea na kijiti kilichofungwa nyuma ya sikio lako siku ya Sabato kwa sababu hiyo ingekushawishi kufanya kazi. Wanajenga ua huu wa ulinzi kuzunguka kila moja ya sheria na amri, na ni nini kinachomaanisha kuwa mbali sana? Ni umbali gani kupita kiasi kutembea katika siku ya Sabato? Naam, tukifikiri ni futi 50, tutawaambia kila mtu kwamba huwezi kutembea futi 25, unajua, kitu kama hicho. Kwa hivyo ndio, haya ndiyo aina ya mambo ambayo marabi walijihusisha nayo.

Walikuwa na desturi hii ya mdomo ambayo walikuwa wameijenga kuzunguka sheria, mbinu hizi za tafsiri, mawazo haya ya kufunga, na waliziona kuwa za kufunga, ambazo zingewabeba watu. Na, unajua, katika Agano Jipya, ambapo tunasoma

kuhusu marabi wakiweka mizigo migongoni mwa watu, mambo ambayo wao ni, sheria ambazo ni nzito mno kwao kubeba, baadhi ya mambo haya yalionekana kwetu kama ujinga ukiangalia. Lakini kwao, ilikuwa muhimu sana kwa sababu ilisaidia kufafanua kwa kila mtu ni nini kilikuwa wajibu wao na kile walichohitaji kufanya ili wasiwe na hatia ya kuvunja sheria.

Kwa hivyo, moja ya mambo ambayo Josephus anazingatia katika majadiliano yake kuhusu madhehebu haya ya Kiyahudi ni suala la uhuru wa kuchagua. Sasa, hili ni jambo la kuvutia. Lilikuwa swali kubwa miongoni mwa wanafalsafa wa Ugiriki na Roma.

Waepikurea, Wastoiki, na wengine, walitaka kujua kama kulikuwa na kitu kama uhuru wa kuchagua. Hutapata mjadala wowote katika fasihi yoyote ya Kiyahudi kuhusu kama kweli kuna uhuru wa kuchagua. Namaanisha, wana, wanadokeza swali wakati mwingine au kitu kama hicho, lakini hakuna mjadala, kwa kweli, wa uhuru wa kuchagua.

Hawajadili swali hilo hata kidogo. Kwa hivyo, Josephus anapata wapi hili? Naam, anaingilia kati, tunaweza kusema. Anataka wasikilizaji wake waone jinsi Wayahudi walivyo sawa na watu wakubwa wa Ugiriki na Roma.

Anataka kuwaona katika aina hiyo hiyo ya mwanga, ili kuwaonyesha kama jamii hii ya wanafalsafa. Anasema tuna misimamo hii mbalimbali kuhusu uhuru wa kuchagua, na anafanikiwa kuzungumzia mambo yote hapa katika mjadala wake. Mafarisayo, kulingana na Josephus, wanaamini katika uhuru wa kuchagua kwa kiasi fulani.

Wanaamini kwamba mambo yote hutabiriwa, lakini kila mtu lazima aamue mwenyewe. Kwa hivyo, kwa maana hiyo, wao ni kama Wamethodisti wa siku zao, unajua. Wanaamini katika roho.

Na hii ni kauli ya ajabu kwa sababu, unajua, kila mtu anaamini katika roho, sivyo? Inaonekana Masadukayo walikuwa na uelewa tofauti wa roho, na nina uhakika kwamba Masadukayo waliamini katika malaika kwa sababu, unajua, walisoma Biblia ile ile ambayo, labda, si Biblia ile ile kwa kiwango sawa, lakini wana vitabu vile vile vya Musa, angalau, ambavyo vikundi vingine vya Kiyahudi vilikuwa navyo. Na tuna malaika wanaonekana kila mahali katika Mwanzo na Kutoka na vitabu vingine vya Torati. Kwa hivyo, inamaanisha nini kusema kwamba Mafarisayo wanaamini katika roho zaidi kuliko madhehebu mengine? Inawezekana sana, inaonekana kwangu, anachozungumzia ni kuingilia kati kwa viumbe vya roho, kwamba roho zinaweza kuja na kuingilia kati katika mambo ya wanadamu, unajua? Paulo anapoletwa mbele ya Sanhedrini katika kitabu cha Matendo, anaangalia muundo wa kundi hilo, na anaona kwamba sehemu yao ni Mafarisayo na sehemu yao ni Masadukayo.

Anaamua naweza kufanya kazi na hili. Na anasema, ndugu, niko mahakamani leo kwa sababu ninaamini katika ufufuo wa wafu. Na Masadukayo wanasema, ah, wanamchukua mtu huyu.

Yeye ni msumbufu tu. Na Mafarisayo wanasema, subiri kidogo, lakini vipi ikiwa roho imezungumza naye? Kwa hivyo, Mafarisayo hawaamini tu katika ufufuo wa wafu, lakini pia wanaamini katika uwezekano wa kuingilia kati kwa roho katika siku na enzi yetu. Masadukayo labda walikuwa na shaka zaidi kuhusu kazi ya roho katika siku zao.

Ufufuo wa wafu, bila shaka, umetajwa mara kadhaa. Tunaona jinsi katika kitabu cha 1 Makabayo, inaonekana hakukuwa na wazo lolote la ufufuo wa wafu. Katika 2 Makabayo, kwa upande mwingine, wale wote wanaokufa kwa ajili ya kutetea imani yao wameahidiwa kwamba watafufuliwa kutoka kwa wafu.

Na jambo hili hilo linaonekana katika kitabu cha Danieli, katika Danieli sura ya 12, ambapo Danieli aliambiwa aende zake, kwamba mwishoni mwa siku, atafufuliwa, na kwamba wale waliokuwa wenye haki watang'aa kama nyota za mbinguni. Kwa hivyo, wazo la ufufuo wa wafu lilikuwa jambo ambalo Mafarisayo pia walilithamini. Kulingana na Josephus, Mafarisayo walikuwa maarufu kwa watu, na hili ni moja ya mambo ambayo unapaswa kuchukua, nisingesema lichukue kwa chumvi kidogo, lakini ningesema zaidi kwa maana ya kulichukua kama jambo la jamaa.

Maarufu ikilinganishwa na Masadukayo, ambao hawakuwa maarufu sana. Katika Agano Jipya, Mafarisayo wakati mwingine huonyeshwa kama watu wakorofi na kwa namna fulani, wenye kuwaudhi watu. Pia tunaambiwa katika Agano Jipya kwamba Mafarisayo walikuwa wapenzi wa utajiri, ilhali, kulingana na Josephus, Mafarisayo walikuwa maskini zaidi na zaidi walijitambulisha na Joe wa kawaida.

Kwa hivyo, kuna kutokubaliana kidogo kati ya vyanzo vyetu. Nadhani inawezekana kabisa kupenda utajiri na usiwe nao, lakini pia tunajua kwamba, bila shaka, kulikuwa na Mafarisayo matajiri pia, na hao huenda walikuwa wale ambao Yesu alikuwa na migogoro mingi naye. Hoja moja zaidi, ambayo tayari nimeitaja mara kadhaa.

Kumekuwa na mjadala na majadiliano mengi miongoni mwa wasomi kuhusu swali hili, kuhusu uhusiano kati ya Uyahudi wa Kirabi, kama tunavyoupata katika Mishnah, na kisha Talmud, na dini ya Mafarisayo. Nimesema hapo awali marabi walijiona kama warithi wa Mafarisayo, na katika matukio yao madogo katika Mishnah na katika maandishi yao mengine, mara nyingi kuna migogoro kati ya Mafarisayo na Masadukayo au madhehebu mengine, na Mafarisayo kwa kawaida ndio mashujaa wa mikutano hiyo. Baadhi ya wasomi hawapendi wazo hili, na wanasema, loo, hilo ni rahisi sana.

Labda ni rahisi sana, lakini inaonekana kuwa sahihi, kwa hivyo tutaenda nayo. Ninaamini kwamba Mafarisayo hatimaye wakawa mababu wa Uyahudi wa Kirabi

kadri muda unavyosonga, na kadri Uyahudi, na hasa Ufarisayo, unavyopitia migogoro mbalimbali, kama vile, uharibifu wa hekalu, ambao uliwafanya wafikirie upya baadhi ya misimamo yao na kurekebisha baadhi ya uelewa wao, hasa kuhusu jukumu la dhabihu na nafasi yake katika dini. Kwa hivyo, hebu tuzungumzie Masadukayo.

Kwa mara nyingine tena, tutaanza na jina. Jina Sadukayo karibu linatokana na neno Sadoki, na neno Sadoki linamaanisha mwenye haki. Sasa, je, hiyo ina maana kwamba Masadukayo walijiona kuwa watu wenye haki? Huo ni uwezekano, lakini kuna uwezekano mwingine, na huo ni kwamba Masadukayo walijiona kuwa kundi la Sadoki.

Zadok ni nani? Zadok ndiye mtu ambaye alikuwa babu wa ukoo wa makuhani wakuu ambao hatimaye ulihamishwa na Wahasmoni. Kwa hivyo, kwa mtazamo huo, ungefikiri kwamba Masadukayo wangeanza kama labda harakati ya kupinga Wahasmoni kuchukua ukuhani mkuu. Kimantiki, hilo lingekuwa na maana sana, kwa kuzingatia tu jina.

Kwa upande mwingine, kihistoria, ni vigumu sana kupata aina hiyo ya uundaji kwa sababu ya ukweli kwamba, kulingana na Josephus, inaonekana kwamba Masadukayo walikuwa wafuasi wa Wahasmoni, angalau hadi wakati wa Alexander Salome. Kwa hivyo, hatujui, tena, maana ya jina Sadukayo ni nini. Masadukayo walikuwa wafasiri wa Biblia wa kihafidhina.

Kwa maneno mengine, walitaka kushikamana na maana halisi ya maandishi. Hawakuamini katika upanuzi wa maandishi au kuingia katika mambo mengi tofauti na kadhalika. Walitaka mambo yawe wazi sana na yategemee maana halisi kadiri wawezavyo, kulingana na maana halisi.

Pia kuna uwezekano kwamba Masadukayo walichukulia vitabu vya Musa pekee kuwa Maandiko yenye mamlaka kamili. Mojawapo ya sababu tunazosema hivi ni kwa sababu ya wazo hili kwamba wanakataa wazo la ufufuo wa wafu, ambalo, unajua, ni moja ya mambo mengine ambayo tumekuwa tukizungumzia hapa. Kwa nini Masadukayo hawakuamini katika ufufuo wa wafu? Liko katika kitabu cha Danieli.

Inasema hapo hapo. Mwishoni mwa siku, utafufuliwa kutoka kwa wafu. Kuna picha za ufufuo katika kitabu cha Ezeieli na katika kitabu cha Zaburi na katika sehemu zingine katika Agano la Kale pia.

Sasa, Yesu anapozungumza na Masadukayo na kubishana naye kidogo, anawaambia, sasa kuhusu ufufuo huu wa wafu, naam, anasema, hamkumbuki jinsi katika Torati Mungu alivyomwambia Musa, Mimi ni Mungu wa Ibrahimu na Isaka na Yakobo. Mungu ni Mungu wa walio hai, si Mungu wa wafu. Kwa nini Yesu angechagua kifungu hicho maalum cha Maandiko ili kukataa kutoamini kwao katika ufufuo wa wafu? Angeweza kuchukua kifungu hicho kutoka kwa Danieli kwa urahisi.

Nina uhakika alijua hilo, unajua, lakini badala yake, anachagua kifungu kutoka kwa Torati. Je, inaweza kuwa ni kwa sababu hawakumwona Danieli kama mtu mwenye mamlaka? Hiyo ilikuwa hoja iliyotolewa na FF Bruce. Hiyo haikuwa kutoka kwangu.

Lakini kwa vyovyote vile, ilikuwa mtazamo wa kuvutia na naona mawazo hayo yanavutia. Kwa hivyo, kulingana na Josephus, hawaamini katika uingiliaji kati wa kimungu. Hawaamini katika roho.

Hawaamini katika ufufuo. Pia wanaamini kabisa katika uhuru wa kuchagua, kulingana na Josephus. Hawaamini kwamba kuna aina yoyote ya uingiliaji kati wa kimungu hapa.

Hawaamini kwamba kuna aina yoyote ya kuamuliwa kimbele kwa mapenzi yetu. Kwa hivyo tuko huru kufanya tunavyotaka. Tayari nimezungumzia kuhusu suala la roho na kadhalika.

Masadukayo kwa ujumla wanaonekana kuwa watu wa tabaka la juu zaidi, na unaweza kuona sababu nyuma ya hili. Kama huamini kuna ufufuo wa wafu, kama huamini kwamba kuna thawabu ya kutenda haki katika ulimwengu ujao, basi unataka kupata thawabu zako zote katika ulimwengu huu, unajua, na kimsingi unaweza kuhukumu jinsi mtu alivyo mwadilifu kwa kiasi cha vitu alivyopata kwa sababu anabarikiwa. Kwa hivyo, kwa Masadukayo, kuwa wa tabaka la juu ni ishara kwamba kazi zao zinachukuliwa vyema na Mungu.

Josephus anasema hawapendi watu wengi na anasema kwamba wao ni wakorofi hata kati yao, ambayo ni aina ya msimamo wa kuvutia. Mojawapo ya aina za kawaida za uhusiano tunaowaona kwa hawa jamaa ni kwamba tunawahusisha na hekalu na uongozi hekaluni, hasa wakati wa Yesu. Na hili limehojiwa na watu kadhaa kwa sababu hatujui uhusiano wa kidini wa makuhani wakuu wote.

Tunajua kwamba wale waliohusika katika kesi ya Yesu walikuwa Masadukayo. Tunajua kwamba kulikuwa na familia zingine kadhaa zilizohusishwa na ukuhani mkuu ambazo zilikuwa Masadukayo pia, lakini kuna makuhani wakuu wengi ambao hatuwajui, na kutokana na baadhi ya akaunti, angalau mmoja wao hakuwa Masadukayo. Mmoja wao alikuwa karibu Mfarisayo.

Kwa hivyo, huwezi kusema tu kwamba Masadukayo walikuwa na udhibiti wa hekalu. Hakika sivyo ilivyo. Mbali na ukweli kwamba tuna Masadukayo ambao ni makuhani wakuu na wengine, pia tuna ukuhani mwingine mpana, ambao inaonekana ulikuwa tofauti sana katika mwelekeo wake wa kidini kuhusu kama kuna Masadukayo au Mfarisayo au hakuna hata mmoja wa hapo juu, jambo ambalo lilionekana pia kuwa la kawaida sana.

Kwa hivyo, ukuhani mkuu huenda ulikuwa na uhusiano mkubwa na Masadukayo kwa muda. Nadhani pengine kuna uwezekano sawa kwamba makuhani wakuu wengi hawakujiona kuwa Masadukayo na labda hawakujiona kuwa wa madhehebu yoyote. Nitazungumzia hilo kwa muda mfupi hapa pia.

Sawa. Kundi lingine ambalo Josephus analitaja ni Waesene na Waesene hawakuwahi kutajwa katika Agano Jipya. Hawajawahi kutajwa katika maandishi ya Kati ya Agano Jipya.

Zimetajwa na Philo wa Alexandria. Kwa hivyo tunajua kwamba zilikuwepo. Simulizi la Josephus na simulizi la Philo hutofautiana kidogo, zina tofauti chache kati yao.

Lakini sababu ya Josephus na Philo kuzungumza kuhusu Waesene ni kwa sababu, kusema ukweli, ni wa ajabu, unajua. Na Warumi na Wagiriki walipenda watu wa ajabu. Zaidi ya hayo, ni wazi katika maelezo ya Josephus kuhusu Waesene kwamba anaonyesha kufanana, baadhi ya kufanana kati ya Waesene na Wakosoaji.

Kwa hivyo tena, anajenga madaraja haya akijaribu kuwashawishi Warumi kwamba Wayahudi, hei, sisi ni kama nyinyi, mnajua, mnaona tuna watu wetu wa ajabu pia. Lakini Waesene, hatujui neno hili linatoka wapi. Limehusishwa na labda neno hesed au hesedim .

Karibu hakuna anayenunua hilo tena. Hiyo ilikuwa nadharia ya zamani. Sawa.

Imehusishwa na neno asah , ambalo linamaanisha kutengeneza au kufanya kwa Kiebrania. Hilo linaonekana kama chanzo kinachowezezekana zaidi, angalau kwa lugha, lakini linamaanisha nini? Hilo hatuna uhakika nalo. Kwa hivyo, tuna neno hili, tuna jina hili, Waesene, Josephus analitumia, Philo analitumia.

Hatujui inamaanisha nini. Kwa hivyo, watu hawa ni akina nani? Naam, haijatajwa katika Agano Jipya. Kulingana na Josephus na Philo, walikuwa wanyenyekevu.

Waliepuka starehe na raha za kimwili. Unajua, waliishi maisha ya aina ya nidhamu kali. Josephus na Philo wote wanasema walikuwa waseja, lakini Josephus anaongeza, lakini kuna kundi hili lingine la Waesene ambao si waseja pia.

Kwa hivyo, unajua, kwa ujumla tunaona, wao ni waseja. Sasa, tofauti nyingine ya kuvutia kati ya Waesene wa Josephus na Waesene wa Philo ni kwamba Philo anasema kwamba hakungepatikana miongoni mwao yeyote anayetengeneza au kuuza silaha, jambo ambalo watu wengi wametafsiri hilo kumaanisha kuwa ni wapinga vita. Huo ni uwezekano.

Uwezekano mwingine ambao watu wameutaja ni kwamba, kuuza silaha katika siku hizo kulikuwa biashara kubwa, kama ilivyo katika siku zetu, na kwa hivyo watu

wanaoepuka pesa na mali na kadhalika huenda wasinunue au kuuza au kutengeneza silaha kwa sababu ni ishara ya mtindo wao rahisi wa maisha. Sasa, Josephus hasemi chochote kuhusu Waesene kuwa wapenda amani, na kwa kweli, mmoja wa viongozi wa uasi dhidi ya Roma anatambuliwa kama Waesene. Kwa hivyo, inaonekana haiwezekani, kulingana na maelezo ya Josephus, kwamba walikuwa wapenda amani.

Huenda Philo anaonekana kutoa wazo hilo kwamba wao ni wapinga amani. Pia anasema hawatamiliki watumwa na kwa ujumla hutenda mambo ya ajabu sana ikilinganishwa na wao kuliko raia wengine wa nchi hiyo. Wanakataa wazo la uhuru wa kuchagua.

Kila kitu kimeamuliwa awali kulingana na Waesene, na kuhusu hili, Philo na Josephus wanakubaliana, lakini tena, hili si jambo ambalo Wayahudi huzungumzia sana. Hapa tena, inaonekana kama Josephus anaunganisha falsafa ya Kigiriki. Waliamini unajimu. Josephus anasema kwamba Waesene walikuwa wafasiri sahihi zaidi wa unabii, na kwamba karibu hawakuwahi kukosea katika utabiri wao, na pia anazungumzia kuhusu matumizi yao ya unajimu.

Philo anazungumzia hilo pia. Kwa hivyo, watu hawa hapa ambao ni dhehebu hili la Kiyahudi lenye kujinyima sana na wakali sana pia wana aina hii ya mawazo ya ajabu ya ajabu. Loo, mimea pia.

Wanapenda mimea, unajua. Kwa hivyo, Waesene walikuwa enzi mpya ya enzi ya zamani. Kwa hivyo, kwa sababu wangeweza kutafsiri ishara hizi, kwa sababu wangeweza kutafsiri maandiko, waliweza kusimulia wakati ujao na hawakuwahi kukosea katika utabiri wao kuhusu wakati ujao.

Sasa, jinsi Josephus anavyoelezea uelewa wao wa maisha ya baada ya kifo, anasema kwamba waliamini katika maisha ya kiroho baada ya kifo, na anasema wana imani, ambayo nadhani si tofauti sana na ile ya Wagiriki, kwamba watu wanapokufa, kwamba roho zao huenda kisiwani ambapo ziko katika furaha ya milele na kufurahia faida kubwa na, unajua, mambo yote ya ajabu ambayo mbingu inaweza kuwapa. Kwa hivyo, umeshughulikia safu hizi hapa, sivyo? Una Waesene, ambao wanaamini katika kuchaguliwa kabisa na hakuna hiari huru. Una Masadukayo ambao hawaamini katika kuchaguliwa kamwe, kila kitu ni hiari huru, na una Mafarisayo ambao huchukua njia ya kati na kusema, baadhi ya mambo yamepangwa awali, baadhi hayajapangwa, na sisi, unajua, tuna hiari huru yenye kikomo.

Kisha tuna mawazo ya ufufuo wa wafu. Una Mafarisayo wanaoamini katika ufufuo wa kimwili, jambo ambalo, kwa sehemu kubwa, Wayahudi walilishikilia, lakini Wagiriki na Warumi hawakupenda wazo hilo. Unaona, Wagiriki na Warumi kwa kawaida wanaamini kwamba vitu ni vya msingi na viovu na vimeharibika, na roho pekee ndiyo nzuri.

Na hivyo wazo la ufufuo wa kimwili ambalo mtu yeyote angekuwa, kurudishwa kwenye miili yao baada ya kuachiliwa kutoka kwenye miili yao, hilo lilikuwa chukizo kwa Wagiriki na Warumi. Kwa hivyo, Josephus hakuweka msisitizo mwingi kwenye wazo la ufufuo wa kimwili, lakini, unajua, ndio, inaonekana labda anakubali kwa kusita kwamba Mafarisayo wanaamini katika ufufuo huu wa kimwili, na kisha una Waesene ambao wana mtazamo huu wa roho ikitoka kwenye mwili na kwenda kwenye ulimwengu wa aina ya kitu kilichobarikiwa. Kwa hivyo, anashughulikia misingi yote hapa na madhehebu yake matatu ya Wayahudi.

Kisha Josephus anaongeza, oh, kwa njia, kuna kundi hili la nne, na hawaiti Zealots hapa. Na hili ni moja ya maneno ambayo hutumika vibaya miongoni mwa wasomi wa Biblia, na hasa watu wenye ujuzi kidogo tu, kwa sababu, kama tunavyojua sote, ujuzi mdogo ni hatari, sivyo? Lakini anauita falsafa ya nne. Neno Zealots kweli, analihifadhi neno hilo kwa moja ya makundi matatu makubwa ya Uasi Mkuu.

Kwa hivyo, unaweza kusema kwamba baadhi ya watu wengine wenye hasira kali kabla ya wakati wa Uasi Mkuu walikuwa wakifanya kama Wazeloti, lakini hilo si neno ambalo Josephus anawatumia wakati huo. Badala yake, anawaita falsafa ya nne. Unajua, hatuzungumzii Bruno.

Yeye ni kama yule jamaa tunayemweka nje chumbani kwa sababu anatusiaibisha kidogo. Hatufanyi hivyo, unajua, lakini ikiwa itabidi nizungumzie kumhusu, nitatumia vyema uwepo wao hapa. Tuna kundi hili la nne la wasumbufu, na anachosema ni kwamba kwa ujumla wao ni kama Mafarisayo katika mitazamo yao yote ya kidini.

Angalau hivi ndivyo anavyosema wakati fulani. Katika moja ya maandishi yake mengine, anasema hawafanani na mtu mwingine yeyote, lakini katika vitabu vyake vya kale, anasema maoni yao yanafanana sana na yale ya Mafarisayo. Lakini, anasema, wana kiu isiyoshindika ya uhuru kiasi kwamba hawatamwita mtu yeyote mfalme isipokuwa Mungu.

Hili lingekuwa la kuvutia kwa sababu ungeonekana kwamba hilo lingondoa wazo la Masihi, sivyo? Mawazo ya kawaida ya Masihi ni kwamba atakuwa mfalme wa Israeli. Lakini, kulingana na Josephus, Wazeloti hawangemkubali mtu yeyote kama mfalme isipokuwa Mungu. Karibu anazungumzia hili kama jambo la heshima, lakini wakati huo huo, ni msimamo mkali sana.

Hili ni kundi, kulingana na Josephus, lililochochea uasi dhidi ya Roma, na baadaye lingesababisha Wazeloti. Lakini, si Wazeloti tu, bali pia baadhi ya vikundi vingine vilivyohusika katika uasi huo. Kwa hivyo, kweli, anataka kuweka jukumu lote miguuni pao.

Sio Mafarisayo walioasi. Sio Masadukayo walioasi. Ilikuwa kundi hili, hawa watu wa ajabu, kondoo weusi wa familia, kwa kusema, walioasi dhidi ya Roma na kuwapotosha watu.

Sasa, kundi lingine ambalo tunapaswa kulitaja hapa, nami nitazungumzia haya kwa upana zaidi katika hotuba yetu inayofuata hapa, ni dhehebu la Hati za Kukunjwa za Bahari ya Chumvi. Sasa, dhehebu hili lilianzishwa na mtu aliyeitwa Mwalimu wa Haki. Hatujui hasa ni lini mtu huyu aliishi, lakini labda yapata mwaka 150 KK nadhani .

Tunajua kwamba dhehebu la Hati za Bahari ya Chumvi, kutokana na maandishi yao wenyewe, lilishiriki imani katika kuamuliwa kimbele. Walikuwa na imani ambayo ilikuwa sawa na ile ambayo Josephus anaihusisha na Waesene, wazo kwamba karibu vitu vyote vimeamuliwa kimbele na vyote viko katika mpango mkuu wa Mungu. Pia wana aina ya mtindo wa maisha wa kujinyima raha, kulingana na baadhi ya hati za kukunja.

Sasa, vitabu vingine vya kukunjwa, si sana. Itabidi tuzungumzie hilo wakati mwingine. Walitofautiana na Waesene kwa njia kadhaa.

Suala la ndoa. Mojawapo ya maandiko ya msingi katika Hati za Bahari ya Chumvi huzungumzia kuhusu desturi za ndoa na ni nani wanapaswa kuo, ni nani hupaswi kuo, na jinsi unavyopata mke mwema, na mambo yote hayo. Utumwa.

Tena, Philo anatuambia kwamba Waesene hawakuwa na watumwa. Naam, kuna sehemu katika baadhi ya Hati za Bahari ya Chumvi zinazozungumzia jinsi watumwa wanavyotendewa ipasavyo. Ukatili.

Kama Waesene walikuwa wapinga vita, kama Philo anavyoonekana kudokeza, basi Waesene si dhehebu la Hati za Bahari ya Chumvi, kwa sababu hawa jamaa hawakuwa wapinga vita, angalau si kwa muda mrefu. Walikuwa wakingoja na kusubiri wakati wao, na wakati unaofaa utakapofika, wangesimama. Wangewaua washirika huko Yerusalemu, na kisha kutoka hapo, wangepindua utawala wa Kirumi, na hatimaye wangekuwa watawala wa ulimwengu, na mkuu wa kutaniko lao angekuwa mfalme.

Kwa hivyo, hii ndiyo ilikuwa matarajio yao. Walikuwa wakitarajia uasi mkali na wa umwagaji damu, na hata walikuwa wameweka tarehe ya hili, nami nitazungumzia hili tena, lakini miaka 40 baada ya kifo cha mwalimu wao wa haki, walitarajia vita vianze. Kwa hivyo hawa si wapinga amani.

Kwa hivyo, wana imani hii kali kwamba ulimwengu utaisha, au aina yao ya ulimwengu, miaka 40 baada ya kifo cha mwalimu wao. Tutazungumzia baadhi ya misingi hii ya kujitenga tena katika hotuba yetu inayofuata, lakini wanasema walijitenga na Wayahudi wengine. Mojawapo ya masuala makubwa hapa ni tafsiri ya kalenda na tarehe ambazo sherehe fulani zilipaswa kusherehekewa.

Tutazungumzia hilo tena katika hotuba inayofuata, na pia aina nyingine za taratibu za kisheria ambapo walihisi kwamba Wayahudi wenzao walikuwa na mwelekeo wa uhuru kupita kiasi. Kwa hivyo, moja ya maswali makubwa, moja ya masuala makubwa kwa Uyahudi wa wakati huu, ni suala la orthodoksi dhidi ya orthopraksi, ambalo halina uhusiano wowote na orthodontia, lakini miongoni mwa Wayahudi, kutokubaliana kwa mafundisho, orthodoksi, hakukuwa muhimu sana kama kutokubaliana katika vitendo, orthopraksi. Kwa hivyo, unaweza kuwa na mtu ambaye hatakubaliana katika jambo la msingi kama ufufuo wa wafu na kusema, wewe na mimi ni ndugu, unajua, lakini linapokuja suala la kitu kama mtu anayeosha mikono yake kwa njia isiyofaa, unaweza kuingia kwenye ugomvi.

Unaweza kusema, Ninakukataa; kaa mbali nami; huenda usinikaribie kwa sababu ya mambo haya, kwa sababu unaosha mikono yako vibaya. 4QMMT. 4QMMT inawakilisha, 4 ni K4 ya Qumran, Q ni Qumran.

MMT ni kifupisho cha msemu Miqsat Ma'ase Hatorah , ambayo ni baadhi ya kazi za sheria au baadhi ya masuala ya sheria au kitu kama hicho. 4QMiqsat Ma'ase Hatorah ni andiko ambapo dhehebu la Bahari ya Chumvi huelezea sababu zao zote za kutokubaliana, kwa kujitenga, huanza moja kwa moja na kalenda, linasema hivi ndivyo Sabato zenu zinavyopaswa kuwa, hivi ndivyo sikukuu zenu zinavyopaswa kutokea. Hilo ndilo jambo kubwa kwao.

Unajua, maandishi haya yamegawanyika vipande vipande, kwa hivyo hatuna yote, lakini kisha wanaingia katika mambo yote mabaya ambayo hasa makuhani wanafanya huko Yerusalemu, kuhusu mambo kama, sawa, kunawa mikono yao isivyofaa. Huu ni mfano mdogo wa kufurahisha hapa, lakini katika desturi ya kawaida ya Kiyahudi katika siku hizo, kunawa mikono yako kabla ya kutoa dhabihu zako, unachofanya ni kwamba ungependa makuhani wako wote wainuke, na wote wangenyoosha mikono yao, na mtu angekuja na mtungi huu mkubwa wa maji na kumimina maji mikononi mwako wote. Hii inaendelea hapa.

Naam, kundi hili, dhehebu la Kitabu cha Bahari ya Chumvi, lilisema, hamtambui kwamba maji hayo yanapogusa mikono ya jamaa huyo, uchafu wote ulio mikononi mwake hurudi moja kwa moja kwenye ndoo hiyo ya maji? Kwa hivyo, mnamwaga maji machafu mikononi mwa kila mtu. Ndiyo, kwa hivyo ndiyo, haya ndiyo aina ya vitu vilivyowatia wasiwasi, naam, vilivyowatia wasiwasi na kuwafanya waseme, hatuwezi kushirikiana nanyi watu. Hamunawi mikono yenu ipasavyo.

Katika Mafarisayo na Masadukayo, tuna hoja hizi, ambazo zimeandikwa katika Mishnah kati ya Mafarisayo na Masadukayo, na ni kama hoja za mtu asiye na msingi. Tena, kama nilivyosema tayari, katika Mishnah, Mafarisayo ni mashujaa na Masadukayo ni aina ya foils zao, kwa kweli. Lakini mambo wanayobishana ni mambo ya vitendo, si mambo ya imani.

Kamwe hamna Farisayo katika Mishnah akisema, tuna hili dhidi yenu, enyi Masadukayo. Hamamini katika ufufuo wa wafu. Halitokei hapo.

Hapana, badala yake, wanasema, tuna hili dhidi yako; Sadukayo anaanza hapa. Anasema, tuna hili dhidi yako, Ewe Farisayo. Unatangaza maji yanayopita makaburini kuwa safi au kitu kama hiki, unajua, au tuna hili dhidi yako.

Mlikuwa mkisema kwamba mifupa ya wazazi wenu haisababishi mikono yenu kuwa najisi, isiyofaa kutoa dhabihu. Haya ndiyo mambo wanayobishania huko Mishnah. Kwa Masadukayo, si kama kuna ufufuo wa wafu au la, si kama kuna uhuru wa kuchagua au la, wanabishana kuhusu mambo madogo madogo ya vitendo.

Kwa hivyo, tayari nimetaja hapa kwamba Josephus anazungumzia madhehebu haya matatu, na kisha anaingiza madhehebu ya nne ya Wayahudi. Je, hiyo ina maana kwamba hiyo inatupa maelezo ya Wayahudi wote wa wakati kabla ya Yesu? La hasha. Na kulingana na Josephus, tuna Mafarisayo.

Anasema kuna takriban 6,000 kati ya hao. 6,000. Ungefikiri ingekuwa chache zaidi ya hapo, sivyo? Unajua, kwa hivyo anasema Mafarisayo wanaunda takriban wanaume 6,000. Nina wanawake na watoto pia, unajua, lakini Masadukayo, anasema karibu 5,000 au labda chini ya hapo hata.

Anasema Waesene wana idadi ya takriban 4,000. Na kisha anasema Wazeloti, oh, wao ni kundi dogo tu la watu wenye hasira kali. Usijali kuhusu hilo, sivyo? Kwa hivyo, haya yote yanamaanisha nini? Labda Wayahudi 14 au 15,000.

Je, kulikuwa na Wayahudi wangapi katika Milki ya Roma wakati huo? Naam, ukizungumzia eneo lote la Mashariki ya Kati, labda karibu milioni moja. Kwa hivyo, wanachama wa madhehebu haya wanaunda kundi dogo sana la Wayahudi. Kwa hivyo, Wayahudi wengine ni akina nani? Inawezekana sana kwamba kuna madhehebu mengine yaliyokuwepo ambayo hayakuwa maarufu sana, hasa katika siasa za wakati huo.

Lakini kuna uwezekano mkubwa zaidi ya hayo, ningesema Wayahudi wengi walisema tu, unamaanisha nini Mafarisayo, Masadukayo, Waesene? Mimi ni Myahudi kwa ajili ya huruma, unajua? Kwa hivyo, kwa wengi wao, haya yote hayakuwa muhimu sana. Hawakujihusisha na tofauti hizi. Kwa hivyo, kuwa sehemu ya dhehebu hakukutambulishi kama Myahudi.

Kwa kweli, inaonekana kwamba wengi wa watu hawa wangeonekana kama labda viongozi, au labda kama wagawanyiko, au labda kama watu wa ajabu. Miongoni mwa umati mkubwa wa Wayahudi, mambo haya hayakuwa muhimu sana, jambo ambalo silijui.

Namaanisha, kuna kitu cha kushawishi kwa hilo. Je, haingekuwa vizuri kama sote tungeweza kuelewana wakati mwingine? Lakini kwa upande mwingine, kama tulivyoona huko nyuma katika kitabu cha Malaki, kuna tabia hii kwetu sisi ndege wa aina moja kukusanyika pamoja na kupata watu wenye akili sawa na hisia sawa. Suala kuu kwa watu wengi, Wayahudi wengi katika siku hizo, na nadhani kwa watu wengi katika siku hizi, ni wakati wale watu ambao wamekusanyika pamoja na kuja na aina yao ndogo ya masomo ya ndege au chochote kile, wanapoamua kwamba watajaribu kulazimisha mambo hayo kwa kila mtu mwingine.

Huyu ni Dkt. Anthony Tomasino katika mafundisho yake kuhusu Uyahudi kabla ya Yesu. Huu ni kipindi cha 10, Madhehebu ya Kiyahudi.